

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф. на по године 3 ф. на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по годину
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском
упутницом непосредно админис-
трацији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отправити новина на
коју драго пошту; а коме је на-
ручнице, може се претплатити
код г. *Петра Рамадановића*, књаж.
при. агента у Котор а Доноси се
пору уредништву. Рукописи се
не враћају.За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— Г. Депре, министар француске републике на Цетињу, са господом путовао је преко Васојевића до Берана, с којег пута се повратио на своје мјесто. Такође се повратио са свога путовања по унутрашњости господ. Кенеди, енглески министар на Цетињу, са својом госпођом, и г. барон Гуденус, први секретар аустро-угарске легације на Цетињу. Г. генерал Велимировић, србијски посланик на Цетињу, отпутовао је преко Подгорице у Никшић.

— Г. пуковник Сумароков, наставник Њ. С. Књаза Мирка, са својом госпођом повратио се ономадне из Петрограда на своје мјесто.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

ЦЕТИЊЕ, 19 септембра.

Прелиминарни уговор мира између Грчке и Турске, који је потписан у Цариграду 6 т. м. и већ ратифициран, по неким листовима, у изводу гласи:

Пошто је Грчка повјерила великијем силама заштиту својих интереса, и Турска примила посредовање, то су између делегата великијех сила и турскога министра спољашњих посала, Тефик-паше, углављени следећи услови: Чл. I. Граница ће се измијенити по линији обележеној на приложеној карти и тексту. Мање измјене са гледишта војног у корист владе царске остављају се заједничком рјешењу на лицу мјеста. Мјесовита комисија, састављена из пуномоћника обе државе и војенијех делегата посланичких, обљежиће границу. Ова комисија саставиће се четрнаест дана пошто буде потписан овај уговор, а рјешаваће већином гласова. — Чл. II. Грчка ће платити Турској ратне контрибуције четири милиона турских лира. Зајам за исплату ове контрибуције учиниће се у споразуму с велесилама, како ће бити повријеђени интереси старијех кредитора Грчке. На ту сврху установиће се у Атини међународна комисија, коју ће састављати по један представник сила посредница, Грчка влада одобриће ово законом, по ком ће комисија дјеловати у исплати зајма за ратну контрибуцију, и вршити контролу односно осталијех државнијех дугова. — Чл. III. Привилегије, које су грчки поданици уживали у Турској прије рата, остају и даље на снази. Порта и Грчка споразумиће се о начину, како да се врши судство и да се осигурају интереси отомана и странијех поданика. — Чл. IV. Четрнаест дана после ратификације овога акта добиће грчки пуномоћници у Цариграду, да са турским пуномоћницима углавље одредбе коначног мира, који се има закључити на основу овога уговора, а садржаваће између осталијех клаузула одредбе о измјени заробљеника, о општој амнестији, о слободном иселавању становника са уступљенога земљишта, о угушењу разбојништва, као и односно накнаде штета и оузрокованијех ратом. — Чл. V. У исто доба отпочеће преговори, како би се за три мјесеца дошло до закључења: а, конвенције, којом се одређује питање о поданству, на основу предлога, који је између Турске и Грчке усвојен год. 1876; б, конвенције, којом се уређују одношаји између консула грчких и отоманских администрацијских судских

власти, под условима предвиђеним у чл. III; и в, конвенције односно издавања злочинаца. — Чл. VI. Ратно стање између Грчке и Турске престаће тек се потпише прелиминарни мир. Турска војска оставиће Тесалију мјесец дана пошто велесиле констатирају испуњење услова израженјих у II чланку и пошто рок емисије зајма за ратну контрибуцију буде објављен у смислу истог чланка. Како ће турска војска оставити Тесалију и како ће грчке власти ту бити успостављене, одредиће изасланици интересиранијех странака саучеснички преставника великијех сила. — Чл. VII. Чим овај акт буде потписан и ратифициран, наступају редовни односи између Грчке и Турске. Поданици обе државе моћи ће се са свијем слободно, као и прије, задржавати и путовати, а слобода пловидбе поново ће се успоставити. — Чл. VIII. Докле се не успостави редовна консуларна служба у обе земље, поставиће се у старим консуларним мјестима привремени агенти, који ће своје функције вршити под заштитом великијех сила, које су примиле на себе, да за вријеме рата штите интересе грчкијех поданика. Докле се према чланку V. не закључе и не ступе у живот конвенције, које има да изради нарочита комисија, расправљаће се они спорови између отоманских и грчких поданика, који су остали прије објаве рата, а доцнији спорови, по начелима међународног права, на основу конвенција закључених између Турске и Србије 26 фебруара (9 марта) 1896. — Чл. IX. У случају споразума, који би се десили у току преговора, између Турске и Грчке, расправљаће спорна питања изборни суд преставника великијех сила, без апела. — Чл. X. Висока Порта задржава себи право, да позове велике силе, ради уређења општијех питања, која потичу из конвенције од 24 маја 1881, која ће и даље важити, осим онијех одредаба, које су измјенјене овим актом.

Ма како да су тежки ови услови мира, сви су изгледи, да ће превладати у грчком парламенту тријесни државници над ратоборнијем елементима, који у очајању устају противу овог прелиминарног уговора.

Односно критског питања „Н. Времења“ вели, да велесиле не морају чекати, док се потпише коначни мир између Турске и Грчке. „Начелно је критско питање већ у ствари ријешено — наставља исти лист. Између великијех држава већ је одавна постигнут споразум о безусловној неопходности потпуне аутономије Крита под номиналном врховном власти Султанома. Критски хришћани гласно изражавају своју готовост, да се задовоље таквом уредбом. Следоватељно, сада преостаје, да се приступи остварењу те аутономије — што бржијем избором аутономног владоца Крита, и установљењем услова будуће заштите поретка и мира на острву. Све је то искључиви посао јевропске дипломатије. Порти отоманској не треба допуштати, да се у-њ мијеша. Она може тражити само, да јој се у своје вријеме саопшти, што државе ријеше. Тако ће се доћи до коначног рјешења критског питања у много краће вријеме од онога, што је требало, да се дође до повољног свршетка цариградских преговора о миру између Турске и Грчке.“

Послије састапка Италијанског Краља Умберта са Њемачкијем Царем Вилхелмом у Хомбургу, овај је похи-тао на војничке маневре у Угарску, у госте Цару-Краљу Францу Јосифу, и у краљевском двору, у престоници угарској, на великом обједу два владоца изговорили су здравнице, које опет потврђују постојање тројица савеза. Осим тога, здравница њемачког Цара имала је очигледну сврху, да подигне углед Угарске, хвалећи постојеће стање у њој и врлине мађарскога народа. Петроградско „Н. Времења“ вели, да Мађари морају бити у ухићењу од ове царске здравнице, а да ли ће бити њом ухићени и у Бечу — уздржава се да одговори „У ствари буда-пештапска здравница Цара Вилхелма II, ма како краснорјечива била, није ништа измијенила у међународном положају, које постоји у Јевропи од 14 августа, када је био проглашен руско-француски савез. Изван граница Угарске неће произвести велике сензације, чему се морају радовати сви, који су у посљедње доба дошли до увјерења, да је најбоље јамство јевропског мира постојање двају савеза великијех држава, равнијех у снази.“

Тако се изражава петроградски лист о звучној здравници Њемачкога Цара, намијењеној Мађарима.

ПИТАЊЕ СКОПЈАНСКЕ МИТРОПОЛИЈЕ.

За администратора скопјанске митрополије постављен је архимандрит Фирмилијан, бивши ректор биоград. богословије, пошто је најприје постао турским подаником.

Београдски „Одјек“ пише:

Док је с једне стране Порта показивала пуно предуретљивости према представкама нашег и црногорског посланика који су, потпомогани руском дипломатијом, увијек заједнички радили; докле се Патријаршија старала на све могуће начине да ријешење овога питања одуговлачи остајући упорна у својој искључивости и непоуступљивости.

И данашња влада није била одмах спретна да ујери Патријаршију да њени интереси неће претрпјети уштраба, ако се учини по праведној молби наших сапелемника у скопјанској митрополији. Питање скопјанско се и с тога одуговлачило и одлагало.

Влада је, не обзирајући се на хероизам опозиционих табора, истрајала у својим коректним односима према Порти, не престајући обнављати своје захтјеве и обавјештавајући Патријаршију. Висока Порта имала је прилике да оцијени вриједност добрих односа с нама и могла се увјерити у нашу коректност према њој, то се с правом очекивало да ће она помоћи својим савјетима да Патријаршија задовољи праведне захтјеве једног дјела њених поданика који су по крви и осјећању наши суплеменци. А после неуспјеха грчких у рату са Турцима имало је доста основа за наду, да ће Патријаршија, поуставши у својој искључивости бити приступачнија овим савјетима, а нарочито кад се знало, да и моћна заштитница православна жели да се скопјанско питање ријешити повољно по наше суплеменике. Свакако је за ово требало и времена и стрпљења.

Један руски дипломата великога гласа има обичај да често каже, како је политика једна с patience: ко изгуби стрпљење губи игру. Рад правилно удућен и енергично руковођен морао је бити крунисан успјехом. А да се овакво ријешење скопјанског питања може сматрати као успјех, најбоља је доказ тај факат, да су њиме задовољни и наши суплеменци, јер су постигли што су жељели, и Патријаршија, јер је оваквим рјешењем очувала неокрвљену једну од својих највећих привилегија. Са њим можемо бити задовољни и ми. Несамљетачко схватање и заљудост про-

тивничка губе своје основе, и рад владе заслужује сваког признања од наше стране.

Постављањем Србина за администратора скопјанске митрополије дат је доказ да се води озбиљан рачун о жељама наших суплеменника, и да се не варамо, ако тврдо вјерујемо да ће у скоро оне бити и потпуно задовољене, а онда ће наши коректни односи према Порти и Патријаршији добити још сталнији и поузданији базис. Човјек пак на кога је избор пао да за сада буде администратор митрополије, својом интелигенцијом и несумљивим карактером, увјерени смо, оправдаће све наде српског становништва тамошњег, такође и повјерење Вис. Порте и Патријаршије.

ПАРТИЈСКА ВЛАДАВИНА У ГРЧКОЈ.

У Грчкој се данас расправља и истражује: зашто се турско-грчки рат претворио у такву погубију за Грке, и како је у опште и могло доћи до једног таквог рата, за који није било тешко предвидјети, да ће тако трагичан крај имати. Од разних објашњења биоградски „Поглед“ доноси из лондонског великог либералног листа „Дели Њуса“, што о томе није један врло угледни Грк, уредник атинског листа „Акрополиса“.

По том грчком новинару, за све је крива партијска владавина, која у Грчкој царује у већој мјери него и где иначе. Партијска владавина, то је једна од рђавих страна парламентарног система. Инак, она није тако тијесно с њиме скопчана, да јој се без рунења самог парламентарног система не би могло наћи лијека. Партијска владавина састоји се у свемоћности оног странке која има већину у скупштини; колико је то штетно ваздишно је зар доказивати; учинити једну партију свемоћном, то значи уздићи интерес једне групе изнад интереса друштвено цјелине; кад год пак посебни интереси стану отимати мах над општим, друштво је у опасности распадања. Што се сада хоће то није да се већини одузме влада, него да јој се поставе извјешне границе; прво би било противно начелима парламентарног система за што би било противно и ово друго, то се не види. Одиста, у свима земљама с парламентарном системом предвиђене су извјешне границе скупштинској већини. У главном, те се границе налазе или у Горњем Дому, или у краљевској власти. Код Грка Горњег Дома нема. Све удаље да се спријечи свемоћност партије која има већину у Скупштини полагало се дакле на Краља. Он је морао у толико крукулацији држати на своје прерогативе, и тим чешћу употребу од њих чинити, што је то још остала једина брана која се партијском деспотизму скупштинско већине могла на супрот ставити.

Што је Грчкој требало то је један Краљ који не би прост фигуранат; који би управљао, истина у границама устава, али би тек управљао. Је ли потребно рећи да је такав човјек Краљ Ђорђе најмање био. Он је дошао послејо Краља Отона, који је и владао, и управљао, који се мијешао и сувине, који је мислио да ваља да поступа с народом као дојкиња с одојчетом, који је ријечју патео од оне болести коју Њемци зову *zu viel regieren*. Због тога, он је поред свих својих добрих намјера изазвао тако незадовољство против себе, да је морао да одступи. На несрећу његов пад није био само његов лични; с њиме је била оборена и сама краљевска власт. Пошто је патео од сувишне краљевске власти, народ је није хтио више ни у оној мјери у којој је она била потребна. Подајући се тој струји, Краљ Ђорђе је отишао у другу крајност, и као год што је Краљ Отон, био сувише активан, тако је он био до крајности пасиван. Он је с партијама закључио један прећутни уговор, да остави свакој кад добије већину потпуно на вољу, а оне за то да њега трпе на престолу. Као што каже уредник „Акрополиса“, он је пао у једну врсту политичког будизма.

На тај начин, мало је требало да партијска владавина оде до својих крајњих граница, до оних гдје већ постаје карикатура. Партијски дух пробио је све, апсолутно све. У свима јевропским државама, двије ствари: војска и спољашња политика

извучене су испод непосредног надзора скуштинџи; у погледу њих остављене су крају одријешене руке. Али, у Грчкој, где се краљ био претворио у једну машину за потписивање указа, партијски је дух ушао у војску, а јавно је мњење узело да управља спољашњом политиком. И том приликом, партијска политика показала је своје најљепше резултате, какви се дотле ни едугди нијесу.

Прво, што се тиче војске, официри су се могли бирати за посланике; војници су могли гласати. То је било доста на да се однос између официра и војника промијени: официри нијесу могли заповиједати војницима од оног тренутка кад су им требали њихови гласови. Они су им се стали удварати као што обично кандидати чине са својим бирачима. Војска је на тај начин изгубила оно без чега није више војска; изгубила је дисциплину.

У спољашњој политици, партијски дух није ништа мањи покор учинио. Постављена је престава давати влада да би га давало једно патриотско друштво, тајно и неоглашено. Од Трикуписове смрти, ни један грчки политичар није био у стању ослободити се утицаја тога друштва. Више пута констатована је велика нетрпљивост грчке владе према тежњама осталих народности на Балкану. Овдје се код нас приликом прошлогодишњих сукоба у Скопљу између Срба и Цинцара око цркве Св. Спаса, питао чешће: за што се тамошњи грчки консул начинио солидарним са Цинцарима? Шта тражи грчка влада у Скопљу? Зар она није у стању да увиди да је то исто тако као кад би Срби насртали на њих у Јањини? Одговор је на то прост. У Грчкој спољашњу политику не води влада, него једно приватно патриотско удружење које не би одговарало своје задатку кад би народносне грчке захтјеве подигло на максимум. Не треба се чудити е тога, што Грчка међу балканским државама није била до данас још у стању паћи за себе савезника. Она је водила преговоре и с Србима, и с Бугарима, и ни с једним ни с другим ни до кога резултата није дошла. Неуспјех преговора с Бугарима нарочито је карактеристичан; они су били вођени у очи рата кад је грчка влада имала више рачуна него икада да буде поустуђива.

Уредник „Акрополиса“ има дакле доста основа учинити за неуспјехе грчке у последњем рату одговорним партијски дух који је заразио у Грчкој и дипломатију и војску. Ако су Грци били бијени, то је за то што нијесу имали војску. А ако су, немајући никакву изгледу на побједу, ипак ратовали, то је за то што нијесу имали дипломатију која ће, тријезно главе, да прорачуна има ли таквих изгледа, или не. Код њих је ријешило да се ратује патриотско друштво Егника Хетерија, ријешила је, другим ријечима, гомила, ријешила улица; то су пак фактори мање или више несвесни, који баш за то што се толико одушевљавају не могу имати и довољно суђења.

ДОПИСИ

Колашин, 13 септембра 1897. — Поћу између 8 и 9 ов. мј. убио је гром барјактара Јована Илија Булатовића.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ВАРОШ ПЕЋ

II.

У Пећи и поној нахији живи преко 25.000 становника. Има Турака, Арнауца, Срба, Латина, Цигана и Габељаца. У вароши има српске 224 куће, у којима 116 српских фамилија живе. У нахији има 192 села; у 102 села живе 993 српско фамилије. Срби се овдје на племена дијеле по слави, и највише су по броју: Николчани; Јованчани; Арханђеловчани; Ђорђевици; Петковчани; Александровчани; Лучовчани; Врачевчани и т. д.

Како у вароши тако и у нахији издан у дан народна се ношња мијења и удешава. У вароши негдашње од зелене чохе доламо до кољена, као и од кољена кратких дилдука нема ни спомена. Тако и од дугачких биштина постављених са лисичином до земље, као и чепсена нема; то су све кратки до по више појаса фермени замијенили.

У нахији од сукнених бијелих долама (хаљина) и копарана ни трага. Шта више, све ђето по нахији ништа се друго не носи, до гаће и кошуља од дебелог памучног платна; по стегу мјесто појаса привезани марамом и фишкотером; неки на лођима фермени а неки од алаће минтан. На глави, или од вуно био Ђулав или од бијелог Бенара мали само на темени торлук, на то ти је све. Ово овакво одјело носе и Срби и Арнаути.

Српско старо женско одјело у нахији још се употребљава, али и оно сваког дана опада. Старински хаљак сав вуницом

Пошто је покојник био сасвим омиљена личност у овом крају, а такођер био је међу првацима свога племена, то би требало што год, макар и у ближој слици, изнијети о његовом животу и заслугама, што ево и чиним, надајући се да ће славно уредништво „Гласа Црногорца“ изнијети овај допис у ступцима свог цијењеног листа.

Покојни Јован у раноме својем добу — у двадесет трећој години постао је барјактар и, као такав, одликовао се свуда гдје год је био.

На Вучијем Долу у јуришу међу првим барјацима вијао се и његов барјак. Ту је и посекао неколике турске главе.

На Шобајићу угрзао је у турску војску једино са појмом у десној, а барјаком у лијевој руци, гдје је живим Турцима сјекао главе, докле му се нож саломио, а тада, немајући се чиме бранити, отме једном Турчину пушку, па се стаде са Турцима онако млатимиче тући. Једва га је жива војска избавила, а од удараца, ту добивених, до скоро је пљувао крв.

Такође се јуначки одликовао на Петном Брду и под Баром, као год и у осталим бојевима гдје је год био. Другови му, који су са њиме ратовали, говоре, да се смрти нигда плашно није, него је свагда јуришао први, и да је био такве среће, да је у сваком боју сјекао.

Међу многим орденима, који су му красили јуначке груди, могао се видјети и крст св. Ђорђа.

Као што је био у рату лични јунак, тако је и у приватном животу био добар и поштен домаћин; искрени и вјерни пријатељ и друг. Никома није мислио зла и са сваком био је у миру и љубави. Истину је волио више свега, те га је свако љубио и поштовао.

Уз велико саучешће народа обојега пола сахрањен је 10 ов. мј. Надгробни говор г. учитеља Булатовића достојно је оцијенио његове заслуге и врлине.

Многобројне гомиле народа долазо свакога дана на плач, да тиме одаду попледњу пошту покојнику.

Покојник је иза себе оставио два сина, једног унука и више кћери у добром стању.

Лака му црна земља! И.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Нове књиге.) Примили смо на приказ следеће нове књиге:

Читанка за четврти разред основнијех школа. Саставио Ђуро Поповић. Прегледала и одобрила Књ. Црног. Школска Комисија. Цегинје, државна штампарија, 1897. Цијена 80 новчића.

Српска граматика за српско више дјевојачке школе. Саставио Јован Благојевић, учитељ српско више дјевојачке школе у Сомбору. Ова је књига одлуком вел. Школског Савета за школску књигу одобрена. Сомбор, издање пишчево, 1897. Цијена 80 новчића.

Читанка за српско више дјевојачке школе. Саставио Мита Ђорђевић, учитељ у српској вишој дјевојачкој школи у Новом Саду. Издање Пишчево. У Новом Саду, српска штампарија д-ра Светозара Милетића, 1897. Цијена 1 круна.

извезен неће невјеста ни 10 пута обући, него га прода тако, да са једним хаљком и хаљаном више њих се по удају. Женске највише носе: кошуљу од памука везону до испод кољена, чарапе шаране до кољена, једну бошчу с' прије а другу са траг, појас уски сав извезен, и јолече махом црно од сунца извезено. Главу превезају по старински. На врх главе међу ошишеним дебео котрљач, око чега косу обмотају. Са стране оплету витице у којима међу неколико талира или дванцика. Дакле, у вароши како Турци тако и Срби, мушки исто као и женске, заједно са нахијом, привикавају се на краће, тешије, и јестивије одјело.

У вароши, као и у нахији, како Срби тако и Арнаути, дијеле се на племена, која их у великој заједници и тврдој вези одржавају. Арнаути се дијеле на ова племена или фамије: Гапшани; Шаљани; Клименте; Хољани или Хоги; Крастинићани и Веришани. Према оваквој подјели Арнаути дијеле се и Срби. Гапшанима по слави припадају Јованчани и Петковчани. Шаљанима, Ђорђевици; Климентинама, Врачевчани; Крастинићанима, Арханђеловчани; а Веришанима, Николчани.

Људи су у овим крајевима честољубиви, гостољубиви, тврдог и челичног карактера. За то како код Арнаути исто и код Срба важи неписана ријеч онолико колико и писмена. Наши стари причају, да прије 40 година није имало темосућа (признаница) и кажу: како изађе темосућ, темех искренности пропаде, наравно, да ће се скорим временом и сама беса менадара и дрмјот поколебати.

У нахији Арнаути се дијеле на колове. На југу Њивиници, преовлађују Шаљани.

Њега мутаве дијете од М. Фака. Превео с њемачког Стево Чутурило. Издање „Учитељског Вјесника.“ Биоград, штампарија Драгољуба Миросављевића, 1897. Цијена 50 пара динарских.

Ово је прва есенка „Педагошке Библиотеке“ коју уређује г. Стево Чутурило уз сарадњу више стручњака.

Васељенска Патријаршија и српско црквено питање. Поводом писма Њ. С. Васељенскога Патријарха Константина У. Њ. В. П. Српскоме Автокефалном Митрополиту Михајилу од архимандрита Н. Дућића. Биоград, државна штампарија Краљевине Србије, 1897. Цијена пола динара.

Најљепше српске народне пјесме из збирке Вука Ст. Караџића. У славу и спомен Преноса земних остатака из Беча у Краљевство Србију у Биоград г. 1897 бесмртнога оца новије књижевности српске, славног скупилача српских народних умотворина Вука Ст. Караџића. Издање и штампарија српске Књижевне Браће М. Поповића у Новом Саду, 1897. Цијена је књизи само: 30 новчића.

У овој су књизи следеће народне пјесме: Косовка Дјевојка, Смрт Мајке Југовића, Маргита дјевојка и Рајко војвода, Хасанагиница, Предраг и Пенад, Диоба Јакшића, Бог никома дужан не остаје, Женидба Цара Душана, Женидба Краља Вукашина, Марко Краљевић и Муса Кеседија, Марко Краљевић и Мина од Костура, Бановић Страхиња, Невајра Љубе Грујичине, Смрт војводе Кајиче, Женидба Стојана Јанковића, Четири Ускова, Женидба од Задра Тодора, Иво Сенковић и ага од Рибника, Мали Радојица, Куна Хасан ага и Драгић војвода, Стари Вујадин, Старина Повак и дејо Радојице.

Књига износи 10 табака.

(На гробу једног дубровачког властелина) „Дубровник“ пише:

Све рећи и рећи бивају редови старијех дубровчана, чији пређи бијаху они старог дубровника умни државници, научељаци и књижевници, којима се са свијех страна једнодушно одаје признање и пошаст, који обогатише не само свој град, свој народ већ и човјечанство славијем дјелима на разнијем пољима људске дјелатности.

Кад год стигне хиопска вијест о смрти којога познатог старог властелина, обузме нас необично чувство, те колико побуђује у нама сјету и жалост због нестајања људи који су дубровник учинили дубровником, с друге стране сјећајући се стихова Медовијех у Цвијети,

Снаком се хоће паћ лијека
Властелину икад до вијека!

пада нам на памет ријеч Христова женама, које су га пратиле кад је ишао на смрт: „Кћери Јерусалима, немојте плакати нада мном.“ С тога кад се поведе разговор о старијим дубровчанима, не треба ово изгубити из вида, јер они и живући међу нама, не могу осјећати једнако као млађи нараштај. Они се више или мање осјећају самцима. То ко све ово не зна или не ће да зна, може му се лако догодити, да рад и дјеловање овога или онога неразумљивим прогласи; али мисаоно човјек, којч знаде да се тисућљетно традиције не м.гу као штан преко ного преломити, не само што то разумије већ и сасвијем природно налази.

Југо-источно Врановчани, преовлађују Беришани. Источно Лешански, Преко-рупски или Преко-аримски, преовлађују Гапшани. Сјеверно Подгорски, преовлађују Крастинићани. Западно Руговачки, преовлађују Климентина. Срба у нахији највише има на: сјеверу, истоку и југу, на западу мање.

Према оваквој подјели, Истинићи кол највише се бави газдинством, јер су сва најбоља мјеста у нахији околу Дрима заузели. Они живе на подножју строчких планина и Доцанске Црвенице, а тамо им раде чивчије и Габељци. Продају: коње, волове, козе, овце, шеницу, јабуке, крушко, шљиве, и кестене. Врановчани земљодјелством. Продају: коломбоф, пасуљ, јечам, крупник и уров, грође и шљиве. Од стокe највише волове. Лешански кол исто. Преко-рупски, земљодјелством и сточарством; па како им је земља безводна то највише продају: коње и козе, шеницу, раж, јечам, уров и д. Предгорски исто тако земљодјелством и сточарством. Продају: шеницу, коломбоф, пасуљ, јечам, крупник и уров, грође и шљиве. Од стокe: коње, волове, козе и овце. Дрва за грађу и огрев. Руговачки сточарством. Руговци су махом кирарије који преносе еспап и захиру за Беране. Продају кромпир и љети борвенице. Дрва за грађу, огрев и дрвене израде. Они никад не могу од своје земље ни за пола године хране да нађу.

Још ој половино Маја нахијски стадеж који се бави сточарством оставља кућу и равнице, а одази са стоком сваки у своју планину. Због своје добре паше на гласу су: Шегеди, Рашко-до, Слано поље, Вјелопозска, Понор и т. д. Чичи Срби и Арнаути обично осим дјетета које је на сиси све ће да поведу у планину.

На први мах не би знали рећи, да ли је жалост или срећа, што је овој генерацији у дио пало да прати до хладног пошаништа мртве остатке о статака дубровачког властеле. По кад се боље промишља, није ни жалост ни срећа, већ и једно и друго. Жалост је учествовати спроводу последњијех представника старог дубровника; срећа је пак, што је овој генерацији у дио пало чути са онијех усавих живу ријеч: колика је невоља не бити свој.

Глас о ненадној смрти Маринице Ђорђића изазвао је у нама ове мисли, које одговарају несрећеном и прелазном стању нашем и нашега народа. Ваљда ће генерације које за нама дођу бити у томе еретније, што ће се затећи срећене и сталније прилике; нама пак не остаје друго већ по својојем силама доприијети, да те будуће прилике буду у духу старог дубровачкога начела: слободe и надретка. Ко схвата право значење ових двију ријечи, не може се дуго премисљати, коме ће се привођети царству, да се изразимо ријечима народне пјесме, јер имамо доста примјера и из јавнога рада дубровачке властеле, које је достојан члан био и покојник.

Као потомак стародревне властеле обитељи, Мариница Ђорђић за живота одликовао се ученошћу, племенитошћу и отмијеношћу.

Он је учествовао и у јавном животу наше покрајине. У вријеме народне борбе стајаше у првијем редовима бораца за народна права са Књићем, Пуцџићем и другима, као члан народне странке, којој се онда и Срби припадали. Кад је г. 1889. био опет изабран за заступника дубровачкијех великијех порезника, није више ступио у клуб хрватске народне странке; а кад је г. 1885. настао екзодус присташа хрватства из дубровачког народне штионице, Мариница Ђорђић није им се придружио, већ је остао члан исте до своје смрти. Ове последње двије околности бацају доста свијетлости на држање његово, што се тиче хрватско српског спора. Али његов говор при открићу споменика Гундулићева и његово на жалост последњем гласовање, при последњијем саборскијем изборима, за кандидата српске странке, јасно показују, гдје су било симпатије покојникове. Уз то не треба заборавити, да му је политичка власт осакатила говор, који је као председник одбора изрекао при открићу споменика Гундулићева, цензурирајући пасус о доласку цара Душана у Дубровник.

Срби Дубровчани увијек ће се захвално сјећати усмичено достојанственога и симпатичнога старца, који је својијем угледом и својијем познатијем именом потврдио факат, да је данашња српска странка природна еволуција у Дубровнику, а да је једина странка која има основе из прошлости за будућност.

(Задруга Кнежевића.) „Дубровнику“ пишу из Книна:

У уторак прошле недеље преминуо је Игњатије Кнежевић, најстарији члан велике и бројне задруге Кнежевића у селу Обестону у Книноској крајини. Доживио је осамдесет и седам година свога вијека а бијаше најмлађи између њих шестеро браће Кнежевића. Један од њих, покојни даламатински владика Стефан Кнежевић подигао је сваком своју кућу и до смрти своје их заклињао да увијек сложво

Тамо пробавз до 15 Августа и онда почињу сизатице, Боже, тога весеља, те гозбе и славе онда! Ту се позову: рођаци, кумови, познаници и пријатељи на весеље. Та се гозба зове Ждјерн.

Како у Пећи тако скоро свуда у Косовском вилаету, влада не описана и прекомјерна стиљшност и покорност од стране млађих према старијима а особито о женидби и удадби.

Са свијем је риједак случај, да се момак пред својим старијима изјасни коју дјевојку воли, и да тражи да му је просе; а још рећи, да је која дјевојка казала: тога нећу, него то остављају на расположење и избор старијима. Истина, и родитељи да не би се у томе огријешили једно поступају, и знају да одрже свој положај и достојанство.

Кад хоће коме од млађих да просе дјевојку, они то не чине са свим на своју руку; него подговоре којег од његових другова, те га издалека испитају, коју ов воли, и хоће. Ако се проси дјевојка, то опет нађу цену другарицу, предложе јој просиоца, да ли би пошла за њега. Али ипак има више случаја, да Пећанцу испросе дјевојку, а момак је никад ни видио није. Исто тако и Ђаковац испроси у Пећи, а Пећанка га ни сила није; па је опет то све једно: ни један ни други не протве се својој судбини и родитељском наређењу.

„Цар. Гласник.“

у заједници живе. Као није друго, у овој се кући показало колико одговара нарави и духу нашег српског народа заједно живљење. На ову теж јку кућу, на задругу Кнежевића, падао је божи благослов. Један од браће, који јој је положио чврсти темељ, као владина далматински, чинио је дебра роду и народу и оставио лијепу усмену у цркви Лазарици на убавом Косову, коју је на саму једну годину прије смрти по светом светом мучнику цару Лазару српском. Други брат калуђер Никанор, храбри бранитељ свеје вјере и цркве, да избјегне прогонству на времена унијатског нападаја у Далмацији, одселио је у Србију, гдје је доста година проживио, док га је смрт затекла управо кад је и он именован епископом. Сва је задруга процвјетала и остала су браћа напредовала и виђела од срца честитог народа: од њихове дјеце има данас свештеника, судија, учитеља, трговца. Од старине Игњатије живи у Задру једини му син Милош Кнежевић, посједник и трговац, вриједан Србин у обрли свога рода, као што бијаше поједи му отац, као што су сви чланови задруге Кнежевића, великога племена, које данас броји стотину и двадесет живијех душа.

(Позив на претплату.) У име Божије, посавјетовавши се с пријатељима, одлучили смо, да покренемо лист, ћирилицом штампан, а под именом:

„СРПСКИ ВЈЕСНИК“

За њ смо добили допштење, да га можемо издавати, а излазиће један пут недељно.

У овом листу прва ће нам задаћа бити, да се старамо да сачувамо и утврдимо нашу свету православну праједовску вјеру и српску народност.

Наш је народ способан за образовање, и ми ћемо чувајући му морал, старати се да га подигнемо на што виши ступањ просвјете и материјалнога напретка, јер без овог народ мора пропадати.

Српска је историја једна од најлепших историја свију народа и пуна је догађаја којима се свијет диви: ми ћемо износити свијетле стране из наше прошлости, спремајући народ бољој будућности.

Што је вријеме и зао удес разбратио, трудимо се да збратимо. — Личне су свађе билале узрок великим несрећама, доста нам се сјетити Косовске битке: свади се Милош с Вуком, и пропад би Србима готово. У нашем листу личнијем распрама никако неће бити мјеста, и стараћемо се свакако да их у клици искористимо.

На пошлетку, дужни смо рећи, да ћемо писати онолико, колико се уздопушта. Ово велимо, јер не можемо обећати, а по извршити.

Услови под којима смо добили допштење, гласе овако:

I. Лист ће се у политичкијем питањима што већа ограничавати на регистровано чинаца и догађаја у Српству, Славенству и осталом свијету, а нарочито онијем, који су у вези с Босном и Херцеговином.

II. У питањима унутрашње политике управе босанско-херцеговачки лист ће у сваком погледу имати пред очима интерес и добро онијех земаља и њихова народа, те ће у стварима јавнога живота беспристрано износити колико добре толико и рђаве стране, на у коликој мјери буде прво одобравао, у толикој ће мјери друге кудити и исправљати.

III. Главни пак задатак овоме листу биће, да његује културно-просвјетни, религиозно морални и народно-економски живот овога народа.

VI. У питањима вјере лист ће дисати духом слоге и љубави према свакој вјероисповједи, заступајући начело равноправности и вјерске спошлости.

Први број „Српскога Вјесника“ изићи ће 1. октобра ов. г. Како останак и напредак листу зависи од одзива претплатника, то се братски обраћамо свему Српском народу, а нарочито Србима у Босни и Херцеговини, да нас помогну обилатом претплатом. Особито молимо српске свештенике а учитеље, да се што живље заузму за скупљање претплатника, како би овај једини Српски политички лист у нашијем крајевима ухватио што чвршијим коријен.

Цијена је „Српског Вјесника“ за Босну и Херцеговину и Аустро-Угарску на цијелу годину 6 фор., за Србију и Црну Гору 7 фор., а за све остале земље 18 франка у злату.

Претплата, рукописи и све, што стоји у вези с листом, шаље за сад на потписаног.

Мостар, 19. августа 1897.

Владимир М. Радовић.

НАРОДНА ПРИВРЕДА

(Ђубрење винограда.) Винодјелац свакогодишњом бербом одузима земљи оне хране материје, које чокоћу за исхрану служе, усљед чега се земља исцрпи, или боље рећи омршава те виноград постуши

све лошије рађа. Да би се то исцрпљивање — мршављење — земље предупредило, винодјелац мора од времена на вријеме виноградској земљи враћати те одузете јој материје. Ту радњу зовемо „ђубрењем“, а материјал којим се то чини зовемо „ђубре.“

Прије, но што говоримо о томе, колико пута ваља виноград да љубримо, у које доба године и како треба саму радњу да извршимо, — нужно је да се запитамо: Које су те најважније хране материје, што чокоћу за исхрану служе, а које ми свакогодишњом бербом винограда земљи одузимамо?

На ово питање дајемо овај одговор: Најважније хране материје ове су: кали, фосфорна киселина и азот. Угљеник киселина, која угљеник као главну масу органској биљној материји даје, налази се у ваздуху, из кога га чокоће својим лишћем усе прима; међутим кали, фосфорну киселину и већи дио азота чокоће својим коријеном и жилицама из земље прима, ако се оне у довољној количини налазе.

Кали налази се у знатној количини у земљи, и он је за успијевање винове лозе од великог значаја, јер се лоза са правом може назвати калијовом биљком, јер се знатна количина калија налази како у дрвету тако и у гробљу. Истина, калије се у земљи умножава распадањем стијенја, али га опет не може бити у земљи онолико, колико је за исхрану чокоћа потребно. С тога морамо кали земљи љубрењем да повратимо.

Фосфорна киселина, налази се у земљи у много мањој количини по кали, а чокоћу је потребно више по што се у земљи налази у оном облику у коме је оно у стању да је прими пошто је тешко растворљива. С тога фосфорну киселину морамо у сразмјерно већој количини љубрењем земљи да повратимо.

Азот узима чокоће својим коријеном — жилицама — из земље поглавито у облику амонијака. Ова материја — амонијак — налази се у врло малој количини у земљи, у којој се трулењем органске материје образује. По ова мада количина амонијака није довољна за винову лозу, која је за њезину кратку љетњу вегетацију од великог значаја. Тога ради и ову материју морамо земљи љубрењем да повратимо.

Поменуте материје (кали, фосфорна киселина и азот) налази се више или мање у штаљској љубрети, у блату из баруштина и у компосту — љубрети мјешавици. — Ови љубрећи материјали нарочито су за љубрење винограда најбољи, јер се њима не само земљи повраћају одузете хране материје, но јој се и физична својства поправљају, а на име, тешка непроницљива глинуша постане растреситија, те ваздух, влага и топлиота може дубље у њу да прдира, а поред тога, виноград је мање болестима подложан када се правилно и добро љубри.

Колико пута ваља виноград да љубримо, поглавито зависи од особине земље и од положаја на коме је он засађен. Тешке и ладне виноградске земље љубримо сваке треће или четврте године, а лаке и топле прескушо, лапоруше и кречушо љубримо сваке друге године, а још боље да их љубримо по мало сваке године.

Винограде, који су на подножју бријег засађени, љубримо сваке треће, а у равници сваке четврте до шесте године.

Што се тиче доба године кад треба винограде да љубримо, то зависи од саме климе која у дотичном предјелу влада, и од врсте виноградске земље. Винограде засађене у ладнијим предјелима и у тешком и ладном земљишту, треба љубрити о јесени; а винограде, засађене у топлијим предјелима и у топлом виноградском земљишту као у прескуши, лапоруши, кречуши или каменитој земљи, љубримо рано с прољећа.

Од разних врсти љубрета, којима наш пољопривредник, односно винодјелац, највише располаже, ми препоручујемо за љубрење винограда следеће врсте љубрета: 1. Говеће љубре. Оно је за љубрење винограда најбоље, за то, што подноси све врсте земаља нарочито прескушу, кречушу, лапорушу и шљунковиту виноградску земљу. Зато, што је говеће љубре ладно и воденасто даје дуготрајну и јаку хранећу снагу земљи.

2. Коњско и овчије љубре. Како једно, тако и друго љубре, дјелује врло брзо, зато што су оба топла и са њима љубримо тешку и ладну виноградску земљу, глинушу, којој ће и физичка својства поправити.

Било да љубримо виноград говећим, коњским или овчијим љубретом, оно треба да је добро згорело, јер незгорело љубре проузрокује разне болести на чокоћу, — и да их измијешамо са пецелом, нарочито од изгореле орезане лозе и осталих њених однака.

Сагорјелим штаљским љубретом измијешаном са пецелом, повратимо виноградској земљи најважније хране материје (кали, фосфорну киселину и азот) које смо јој дуготрајнијим бербам одузимали.

Коликом количином љубрета ваља вино рад да љубримо, зависи од особине и врсте љубрета, земље и винове лозе.

У опште може се рачунати да је на један ектар винограда довољно 40—50 кола љубрета. Ако је љубре врло масно и згорело тада га треба мање, а ако је незгорело и измијешано са сламом онда га треба више.

Ђубрење винограда најбоље је вршити овако: Треба ископати с горње стране чокоћа 18—27 с. метра дубоку и 27—36 с. метра широку руну, у ту руну усети $\frac{1}{3}$ или $\frac{1}{2}$ корне или једну пуну карлицу згорелог штаљског љубрета измијешаног по могућству са пецелом, и покрити одозго земљом. Овај рад захтијева истина нешто више труда, но кад цео виноградски простор љубримо, али од њега добијемо ове користи: што уштедимо на љубрету, што љубре дође у засјенку чокоћа, лакше се раствара и све љубреће састојке жилице чокоћа усисају, дакле не иду у штету, и најзад љубре загријева чокоћ, и коров лошије уснијева по винограду, но кад цео виноградски простор љубримо.

„Тежак.“

(Храњење свиња жиром.) Један српски трговац са свињама запитао је „Тежак“: „Како је боље хранити свиње жиром, или кад се овај прекрупљује, или кад остане онакав какав је,“ на што му је „Тежак“ одговорио овако: Прекрупљивање жира ради храњења свиња, по нашем мишљењу, нема оправдања и није за препоруку, а све зашто: Жир се у опште употребљује за храну мршавих свиња (палоције) док се оне добро не подмесе, али се за дохрањивање мора употребити кукуруз. С тога и у редовним приликама, када нема бојазни од свињске куге, прекрупљивање жира само би поскупило гојење и најмање би било за препоруку оних година, кад жир добро роди, као што је случај ове године, јер је ту мање важно, да се уштеди жира, а важније је да се други трошкови храњења умање. У садашњим приликама пак, када се мора помишљати и на свињску болест (кугу), прекрупљивање жира још мање је за препоруку. Искуством се доказало, нарочито у Угарској, да најмање гину свиње затворене у обор на храну, које су што природније храњене. С тога се у најновије доба забрањује чак и храњење кукурузном круном мршавих свиња, но се с почетка хране само трицама и кукурузом на клину или у зрну (сув), па се само за дохрањивање у последње доба гајења употреби кукурузна круна. Па кад се овако поступа и тежи што природнијем храњењу, онда никако не би имало оправдања разлога избјегавати природно храњење свиња жиром, всђ овај прекрупљивање и на тај начин излагати се и већем трошку и опасности последица не природног храњења свиња.

(Један поуздан знај млијечности крава.) На бутинама испод чуљева седњача (између којих стоји чмар и водоуст) право ивицом бутина, на 6 до 10 см. (како код ког брава) може се напинати руком, испод коже, веће или мање удубљење — јама. Ова јама не види се иначе слободно посматрана, јер је кожа покрива, али руком кад се потражи, може се код сваког брава наћи.

Према величини, нарочито дубини ове јама, може се сигурно закључити на већу или мању млијечност краве. Тако: Ако је јама плитка и протеже се у дужину као какав олучић који се мало под претима осјећа, крава је извјесно чкрва и слабо млечна; а ако је јама округласта као љсвак и толико велика да могу бар три прста у њу стати и још ако се продужују унутра у тијело, онда је крава млијечна.

При избору крава за млијечност ми би сваком препоручили да увјек главну пажњу обрати на овај знак, а све друге сматра као мање важне.

Нека сваки проба на ће се увјерити да се неће преварити.

Вјешт практичар примјетиће у осталом и то, да чим по реченој јама нађе да је крава чкрва, обично уз то иду и други знаци који преставају краву као немлијечну, као бичулаост т. ј. глава јој личи више на вудујку него на крављу, виме јој више има дугуласт облик него округлао, виме јој је сразмјерно телу мало, сисе има кратке и т. д. А на против код краве која се по јама закључи да је млијечна, примјетиће се да уз овај знак више или мање иду и други знаци који краву преставају као млијечну, а ти су: крава је обично женско-главаста, са дугим и танким вратом, танком кожом, танком и меканом лаком, округлим и меким вименом, великим сисама и т. д.

Но опет видимо сви ови знаци не налазе се скуна код сваког брава, у опште нијесу без изузетка, те се према њима могу само закључи правити кад их је више заступљено код неког брава; али поуздано вриједност има само речени знак — јама.

(Како да се воћке сачувају од вашију и других инсеката.) Многе воћке, а поглавито брескве, шљиве, трешње, јабуке и др. пате од вашију, које не само сметају

напредовању воћке, већ често угуше саму воћку.

Чим се ваши опазе на воћки, односно чим се примјети да се врхови гранича и лишће отпочиње коврцити, треба приступити уништењу инсеката, који то коврдење производе.

Са уснијехом употребљава се прскање гранича и лишћа са лијеком који се сиваља из $\frac{1}{4}$ килограма коријена од квасије на 4—5 литара сапуњаве воде.

Како извјесан дио вашију побјегно, то се често оне ускора понова угњеде, с тога је обично потребно послати извјесног времена поновити прскање са истим лијеком. За прскање може се употребити обична баштена прскалица, а може и свака друга врста прскалице, па и она која се употребљује за прскање против пероноспоре.

Други још јоштинији лијек може се начинити на овај начин: с јесени кад лишће опада, покунити неколико котарица ораховог лишћа и зелено орахово луске, то оставити преко зиме на тавалу, да се осуши и затим с прољећа употребити за прскање воћака и то $\frac{1}{2}$ килограма тога осушеног лишћа или љуска покиселити у 10 литара воде, оставити да преноћи и сјутра дан том водом прскати.

На исти начин, могу се лечити и руже од вашију, као и рибизло, огроз и друго шибље.

Да се воћке од гусјеница сачувају има више начина, али се као најсигурније показало мазање стабла у октобру смолом и то отприлико 1 метар до 1 шпо метар над земљом, у виду колута широког са једне стране. Тај колут чува, да се гусјенице, које са дрвета снагну, не могу поново на дрво уснувати.

С прољећа, нарочито кад је оно сушно и топло, а и проко љета, јављају се у великом броју буче из земље, које такође нападају воћке. Гдје се то појави, може се као лијек употребити поспанање чађи из димњака и и, ако су воћке млађе, посипати са прашком састављеним из нафталина и креча и то се помијеша $\frac{1}{4}$ килограма сировог нафталина са $2\frac{1}{4}$ килограма више уситњеног креча. Тај прах најбоље је посипати по воћки, са мјеховима малим, који су у виду лопте од каучука.

Против мрави, може се као лијек употребити пенео и то посипањем пенео око стабла воћке. А тако исто и око јагода кад се мало пенела посие, отјерају се мрави. Пецелом се могу мрави отјерати и од кошнице, гдје се радо настане; за то је често довољан и пенео од цигара, јер једна узана пруга пенела довољна је да мраве одбије.

Посипањем пенео по купусу и другом поврћу, могу се отјерати инсекти, који често поврће нападају.

Пенео треба да је ладан и увијек га употребљавати у мањим количинама, тек колико да се попрани.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

ЦЕТИЊЕ, 19 септембра.

(Личне вијести.) Међу одличнијем путицима, што су походили последињих дана Црну Гору, били су Дон Гастан Ди Лука ди Сермонета из Рима, син бившег министра иностранијех дјела, који је одио на Дурмитор, и г. Мош, члан енглеског парламента са г. Смитом, адвокатом из Лондона, који су пошаш преко Подгорице и Никшића на Нови Назар, на даље у Салонић. — Г. Шјегухов, професор јурјевског универзитета (департект) бавио се неколико дана на Цетињу. — Г. Целестин Медовић, чувени наш сликар, стигао је у нашу средину.

(Из манастира Мораче) пишу нам: Овијех дана имали смо у посјету г. Дејре, француског министра са Цетиња, са његовом госпођом, и са још двоје отијене особе из Париза. Ови наши гости остали су задивљени овим стародревијем црквицама, како су дивно сачуване, и како су кроз толико вјекова најживље толико догађаја и промјена. Особито су се дивили унутрашњој красоти велике Свете Успенске Цркве, која одиста својом љепотом и особитом израдом и мјера заносити свакога посјетивоца. Г. министар са друштвом тако је дирнут био у овој цркви, да је уздигао усрдну молитву Свештенијем, благодарјећи Владацима, који су ове светиње штитили, и народу, који их је окружавао и пожртвовао им чинио. При одласку обеоао је манастирском настојатељу и приједутнијем, да ће из љубави према овом манастиру опет на скоро ово свето мјесто посјетити, и приложи цркви и њенијем служитељима, 20 ефораина.

(Вријеме.) Послије оне ужасне олује, која је била назад десетак дана, имали смо прекрасно топло вријеме, које још траје, и које нам је тако потребито, да узру доци кукурузу. Како читаво у италијанскијем листовима, она олуја био је прави циклон, који је у Пуљи велике штете починио. Тај циклон је прскао преко мора у Боку, гдје је особито у повекој крајини

такођер штета почиње, али се ту разбио између високих, извијуганих планина, и пије прелазно наше границе.

(Агенција угар. хр. пар. Друштва) у Котору продаје возне карте и за пругу Груж-Фјуме, парабродом „Панонија“, путницама, који би жељели путовати у петак са „Вурмбрандом“ до Гружа, и ту стигнути „Панонију“, те с њом путовати за Фјуме.

(„Српска Књижевна Задруга“ у Црној Гори.) Овијем се позивају сви који су ради на вријеме добити шесто коло књига срп. књиж. задруге да похитају с улогом, јер је рок уписивања за ову годину већ на измаку, и готово све књиге овога кола довршене су, те ће се много раније, но ли до сада, разасиљати. Оснивачи, који сад одмах не би платили улог, не ће моћи добити књиге као редовни чланови, већ — исто као и улагачи који би с улогом задочинили — присто и само као обични претплатници или купци, т. ј. за пет еиор. а. вр. (види правила задруге). — Школе, читаонице, и у опште свако удружење, може се уписати само као оснивач или добротвор. Лијено би и корисно било, кад би се г. г. учитељи с мјесним старацима заузели те своје школе у чланство уписали, и тијем обогатили школске библиотеке лијепим и вањним књигама „Задруга“, коју сваки Србин треба ревно да потпомаже.

Ради олакшице Управа је ријешила: да они, који желе постати Добротворима књижевне задруге, могу добротворски улог од 75 еиор. (једном за вазда) дати у три отплате годишње (узастопице у три године по 25 еиор.). На тај начин може добротвор постати сваки ноће имућнији.

Ко би хтио сва досадања издања Задруге имати (35 књига) може их добити за петнајест еиор. а. вр.

Најлакше, највјештинје и најсигурније је новац (из унутрашњости) слати поштом са упућеницом на потписатеља.

15. Септембра 1897.

Цетиње.

Повјереник Задруге
Проф. П. М. Поповић.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Шведски Краљ и предједник Фор.) Из Копенхагена јављају ово: Шведски краљ Оскар позвао је неколицину шведске и данске господу на лов на острво Хвин (у Сунду). Кад су лов свршили, бјеше се на краљевској јаhti „Дрот“ сјело за ручак, кад краљу јавише да су два француска ратна брода — без сумње „Потио“ и „Сиркуф“ — из велике даљине примјетили краљевску заставу, која се на „Дроту“ лежила и да је управо поздрављају пуцањем из својих топова. Краљ се одмах дигао од стола и дао је налог да се дигну котве. „Дрот“ се налазио на источној обали острва, док су француски бродови обилазили јужни вршак његов, да прођу кроз Сунд између Хвина и Селанда. Краљ је хтио ударити сјеверним правцем да стигне француску ескадру између сјеверног врша острва Хвина и Хелзингера. Кад су француски бродови са свим знаменама примјетили краљеву јаhtу на сјеверу Сунда и видјели да директно плува према њима, зауставили су своје машине и почели да плува мањом брзином. Краљ је обухвао међутим умишљеном шведском адмирала, успео се на командантски мост и кад је „Дрот“ стигао на границу шведског и данског мора, заповједио је Краљ, да се уз краљевску заставу дигне народна заставица француска, да се свира марсељеза и да се у почетак предједника француског републике избаци 21 метак из топова краљевске јаhte. Уједно је краљ сингализовао предједнику Фору: „Желим Вам сретан пут!“ на што је са „Потио-а“ с мјеста одговорено са: „Срдљива хвала!“ а француски топови поново су загрмјели у поздрав шведском краљу. Послије тога вратила се краљевска јаhta од куд је и дошла, а француске лађе отпловале су даље правцем Кронбурга.

Изгледа да је краљ Оскар тај лов удесио само због тога, да дочека и поздрави француског државног поглавара. Пробудила се у њему француска крв, пошто је његов дјед краљ Карло XIV. био рођен Француз и под својим породичним именом Бернарот, био је француски маршал, а послје су га Швеђани изабрали за наследника престола и он је, по смрти тадањег краља, био на шведски престо.

(Памучна индустрија у Русији.) У руској фабричкој индустрији, индустрија памука заузима прво мјесто. Године 1843. броја је Русија само 350.000 вретена, при чему је свако вретено израдио годишње само 1 пун (16.38 кила) пређе. Међутим данас Русија има преко 5 милиона вретена и свако вретено израђује више него дуго од пређашње израде. Потреба

у памуку подмирује се сада постепено домаћим производом, при чему $\frac{1}{4}$ прерађеног сировог производа пада на средњо-азијски и кавкаски памук. Површина памучних плантажа у Средњој Азији у току од 1887. до 1894. повећала се за 125%, то јест од 61.000 десјатина на 136.000 (десјатина 0.915 хектара). За гајење памука погодна земљиште у Туркестанској области износи на 2.200.000 дес. од којих се већ сада око 1.500.000 десјатина наводњава. Сем Туреке с тана памук се гаји и у Транскавлету области, гдје се годишње добија на 600.000 пунда памука. Укупна количина памука коју руска индустрија прерађује, износи на 12 $\frac{1}{2}$ милиона пунда, а то је $\frac{1}{10}$ од целокупне количине, која се производи у Јевропи и Америци. У год. 1893/94 у свој Јевропи и Америци укупно потрошено је 129 милиона пунда памука, од које количине 45.1 пада на Инглеску, 52.8 на јевропски континент а 31.1 милион пада на Америку. Услед развитка домаће памучне индустрије у последње је вријеме онао увоз у Русију стране памучне пређе. Тако је тај увоз год. 1883. износио 226.000 пунда у вриједности 10.4 мил. рубаља, а год. 1894. само 139.000 пунда у вриједности 4 мил. рубаља. Количина страног предива износи сада мање од $\frac{1}{80}$ домаће производње. У год. 1883—1890 увозио се у Русију конач за шивење и везење просјечно 140.000 пунда! а год. 1891—1894 тај увоз није износио више од 50.000 пунда. Увоз памучних тканина износио је у 1883. на 454.000 пунда у вриједности 2.8 мил. рубаља, а год. 1894 спао је на 160.000 пунда у вриједности 1 мил. рубаља.

Руска памучна индустрија ради и за извоз у Персију, Турску, Румунију и Кину, а покушавао се извоз и за Јужну Америку. У Персији руска памучна роба износи 30% од укупне памучне робе што се у Персији налази у трговинама, и ако руска роба има још да се бори са инглеском утакмицом, коју све већа потискује.

У год. 1887—1890 годишњи извоз износио је просјечно око 48.000 пунда а 1891—1894 већ 73.000 пунда у вриједности 5.4 мил. рубаља, од чега половина пада на извоз у Персију. Укупна вриједност руских индустријских памучних производа, при производњи од 10 $\frac{1}{2}$ мил. пунда тканина, мора износити годишње на 350 милиона рубаља, тако, да памучна индустрија заузима прво мјесто у целокупној руској индустрији.

(Водени путеви у Русији.) Укупна дужина свију ријека и канала у јевропској Русији износи 102.680 врста (1 врста = 1067 метара). Од овога броја има водених путева за пловидбу 69.796 врста, и то 45.831 врста за пловидбу лађа и 23.965 врста за пловидбу сплавова. Овим воденим путевима везано је Каспско и Бијело Море између себе и са Балтичким Морем, а ово са Црним Морем. Дужина канала износи 754, а дужина каналских ријека 970 врста. Тако долази 40 врста укупно дужине свију водених путева на 1 врсту вјештачких водених путева. Од укупног броја водених путева долази 92% на унутрашње водене путеве, које чине 12 великих рјечних прејела Волге, Дона, Дњестра, Буга, Висле, Немена, западне и сјеверне Двине, Нарове, Нево и Онеге. Готово 50% од тога долази на прејело Волге.

Према климатским односима, просјечно трајање пловидбе на овим воденим путевима, за последњих десет година износи годишње за Неву и језера Ладогу, Онегу и Илмен 158—220 дана; за Немон 221—246; за западну Двину 203—244 а за сјеверну Двину 156—190 дана.

Од постојећих пројеката за вјештачке водене путеве напредује ове: канал који везује Виндау и Неман; канал између Нарева и Висле. Пројект првог канала није нов, јер је још 1825. год. влада намјенила за тај канал 12 милиона рубаља, али су послови прекинути били услед пољског устанка. Циљ ових постројења, која су сада дефинитивно у посао узета, тај је да руским производима, нарочито храни и дрвету, отвори руско пристаниште за иностранство, те да извоз тих производа учини независним од Кенигеберга и Данцига. Веза Виндау са Неменом извешће се помоћу канала од Виндау до Дуби, која је уочица ријеке Немона; дужина овог канала износи 360 врста. Веза пак Нерва са Вислом извешће се помоћу канала између Цегрице и Варшава.

Са довршавањем грађења Маријинског каналског система (од Рибњска до Петрограда од 1071 врсте дужине и 35 устава) и регулисањем Тихвинског система (од Мологе до ушћа Сије у Ладогу језеро у дужини 654.3 врсте и 62 устава) као и изградом Вишњег Волоческог каналског система од Твера на Воли до ушћа Волхова у Ладога језеро, у дужини 812.3 врста и устава и система херцога Александра Виртембершког, који веже уочицу Волгину—Шекону са ушћем ријека Сухоне и Буга у дужини 653.6 врста са 11 устава, Русија има транзитни пут од Волге на Балтичко Море, који је због свог повољног положаја веома знатан по руску трговину.

Држава је за последњих пет година на нова постројења и поправку водених путева одредила на 36,8 милиона рубаља, од које суме само за 1896. год. долази 7 ипо милиуна.

Унутрашња пловидба у Русији у 1895. год. била је овака. На лађама и сплавовима пренијето је те године 1.455.787 хиљада пунда (1000 пунда 16.38 тона) робе у вриједности 278.558 хиљада рубаља; и то на лађама 879.202 хиљаде пунда а на сплавовима 576.585 хиљада пунда. Према 1894. количина пренијете робе на лађама порасла је у 1895. за 43.6% а вриједност за 25.7%, а на сплавовима вредност пренијете робе порасла је за 75.5%. У саобраћају робе учествовало је у 1895. год. 35.521 ријечних пароброда, који су пренијели 47.986 хиљада пунда робе у вриједности 51.469 хиљада рубаља.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

ЦАРИГРАД, 13 септембра. — Марков отпочео је радити за берате владика у Кукушу, Мелнику, Струмици, Дибри и Монастиру. Говори се да ће прва два бити уступљена.

БЕЧ, 13 септембра. — Министар Бадени позвао је на двобој њемачког заступника Волфа, који га је увриједио. Бадени је остао рањен у лесну руку. Рана није опасна.

ПЕТРОГРАД, 14 септембра — Муравјев кренуо је у Спалу, одакле ће у иностранство. Заступаће га гроф Ламедорф.

КАНЕА, 14 септембра. — Амбасадри су одлучили да уведу и по окоолини Суде полицијски ред, који постоји у Канен. Устани су напали Сколари код Кандије. Вој је трајао двије уре. Траје пожар плодоносних дрвећа.

БЕЧ, 15 септембра — Стање здравља Баденија траје задовољно. Оставио је постелу и занима се државнијем пословима. Присјела су румунска Величанства.

ЦАРИГРАД, 15 септембра — Султан је изјавио на удјенци посланицима велесила, да садашњи положај на Криту не може даље трајати, и изразио жељу да се што прије уреди критско питање. Уз то је изјавио, да се турска војска не може опозвати с острва, јер би мухамеданци остали без заштите.

БЕЧ, 16 септембра. — Румуњски Краљ посетно је Годуховског и Баденија, да лично извјести Франца Јосифа.

АТИНА, 16 септембра. — Престаници велесила предали су влади грчкој текст уговора мира потом, која изјављује, да велесиле сматрају посредовање довршено, позивајући владу, да наименује пуномоћнике, који ће закључити коначни мир.

БУДАПЕШТА, 17 септембра. — Румуњска Величанства стигли су, дочекавши с францом Јосифом. Суверени су се загрили више пута, и отишли у краљевски двор, уз одушевљене овацције народа.

БУДАПЕШТА, 18 септембра. — На великом обједу цар Франц Јосиф поздрављено је румуњским Величанствима, увјеравајући да ће потпомогати свијем силама, да се уздржи постојано пријатељство између двије државе. Краљ румуњски захвалио је на срдачном дочеку и љубазнијем ријечима царвијем, чија је посјета у Румуњској допринијела извршном односима између двије државе. У вечер су Величанства отпловали у Букарест.

ЦАРИГРАД, 18 септембра. — Султан је ратифицирао прилог прелиминарног мира односно амнестије поданика.

АТИНА, 19 септембра. — Министарство поставило је у камичи питање повјерења. За повјерење је гласовало 30, противу 93, а 43 уздржало се од гласовања.

АТИНА, 20 септембра. — Раи је предао оставку Краљу, који ју је примио. Краљ је повјерио Зајмису, да састави ново министарство.

ОБЈАВА.

Возна пошта полази сваки дан од Цетиња за Котор у подне — осми: сријеле кога дана полази у 8 сати у јутро и стиже у Котор у 2 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Угар.-Хрв. Друштва који полази исти дан у 3 сата по подне из Котора за Ријеку (Фјуме) и осми петка кога дана полази у 10 сати прије подне и стиже у Котор у 4 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Лојидовог Друштва, који полази исти дан у 6 сати по подне из Котора за Трет.

Из Котора за Цетиње возна пошта полази сваког дана у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати пр је подне.

Из Цетиња за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне и стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Из Подгорице за Цетиње полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати пр. подне.

Из Подгорице за Никшиће полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже у Никшиће у 11 сати пр. под.

Из Никшића за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне, стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Цетиње, 12 септембра 1897.

Управа
Књ. Цр. Пошта и Телеграфа.

НАТЈЕЧАЈ.

Отворено је једно мјесто за машинисту у К. Ц. Државној Штампарији, те се овјем доноси на знање: ко се жељи натјецати на исто, нека се пријави потписатој Управи најдаље до 1 октобра ове год. са повудом и нужним документима о стручној спреми за тај рад.

Цетиње, 20 августа 1897.

Број 666/Дз.

Управа
К. Ц. Државне Штампарије.

ОГЛАСИ

GRAND HOTEL NATIONAL, WIEN
(Taborsgasse.)

Обновљен, једини велики бечки хотел, у коме се по рачуна ни послуга ни осветљење, 200 соба од по еиор. а. вр. 1 — Кулпало, брајован и (telephone) у кући. Пристаништа коледора и лађа у непосредној близини. Изврсна гостиница. Узјерене цијене Погодба при дужем бављењу. Говоре се сви модерни језици — on parle toutes les langues modernes. —

А. Хартхамер
управитељ

Ф. М. Мајер
власник.

10—10

LUXARDO
MARASCHINO di ZARA
Questo Liquore rinomato
non dovrebbe mancare
a nessuna mensa.

Zadar
(Dalmacija)

(20—37)

Zadar
(Dalmacija)